

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

О. М. Коваленко
Ю. М. Тельпуховська

НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА
1
клас

УКРАЇНСЬКА МОВА

З аудіосупроводом

1 ЧАСТИНА

О. М. Коваленко
Ю. М. Тельпуховська

УКРАЇНСЬКА МОВА

Підручник для 1 класу закладів загальної середньої освіти
з навчанням російською мовою
(у 2-х частинах, з аудіосупроводом)

1

КЛАС 1 ЧАСТИНА

Харків
Видавництво «Ранок»
2018

УДК [811.161.2:37.016](075.2)
К56

За Типовою освітньою програмою, розробленою
для закладів загальної середньої освіти з навчанням російською мовою

Коваленко О. М.

К56 Українська мова : підруч. для 1 кл. закл. загал. серед. освіти з навчанням
російською мовою (у 2-х частинах, з аудіосупроводом). Ч. 1. / О. М. Ковален-
ко, Ю. М. Тельпуховська. — Харків : Вид-во «Ранок», 2018.

ISBN

УДК [811.161.2:37.016](075.2)

Інтернет-підтримка
Електронні матеріали до підручника
розміщено на сайті
interactive.ranok.com.ua

ПЕРШЕ ВЕРЕСНЯ

Жовтіє листя на тополі.
Летять у синяві хмарки.
Відкриті навстіж двері школи —
Ідуть до школи першачки.
З гілок тополь злітає листя,
Кружляє й падає до ніг.
Уперше діти урочисто
Переступають цей поріг.

Наталя Забіла

1. Poznajomtesya zi shkoloju. Posluchajte, shcho e v shkoli.

коридор

клас

роздягальня

їдальня

бібліотека

актова зала

спортивний зал

медичний кабінет

2. Назвіть, що ви бачили в школі.

1. Розгляньте малюнок. Послухайте.

учителька
учень
учениця
учні

хлопчик
дівчинка
діти

школяр
школярка
школярі

2. Озвучте. Запам'ятайте.

Як тебе звати?
Мене звуть...

Розіграйте подібні ситуації у своєму класі.

Добрий день!
Доброго ранку!

3. Поверніться до першого завдання. Розкажіть за малюнком, хто є в класі. Хто що говорить?

4. Гра «Назви своє ім'я».

Продовжте гру. Познайомтеся з усіма учнями вашого класу.

5. Послухайте.

ДО ШКОЛИ

...Ось і школа. Квіти, квіти
загойдалися вгорі.
Ті, що звалились просто діти,
нині звуться школярі...

Платон Воронько

Як іще можна називати школярів?

1. Розгляньте малюнок. Послухайте.

2. Запам'ятайте, говоріть правильно.

малює

читає

пише

рахує

співає

грає

3. Поверніться до першого завдання. Розкажіть за малюнком, що роблять діти. Що робить учителька? Що ви робите на уроках?

4. Послухайте.

ВИХВАЛЯВСЯ ВАСЯ

Вихвалявся Вася,
Ще й пишався Вася:
— Ой, як гарно в школі,
В нашім першім класі!

Ми писали вчора
Цифру одиницю!
Нам читав учитель
Байку про синицю!

Лідія Компанієць

Продовжте розповідь про те, що робив Вася у школі.

5. Гра «Що робив? Що робила?».

Мишко, Іринка

Сергійко, Настя

Проведіть гру в класі. Розкажіть вдома, що ви робили на уроках.

1. Розгляньте малюнок. Послухайте.

2. Запам'ятайте. Називайте правильно.

стілець

шафа

стіл

полиця

крейда

ганчірка

3. Поверніться до першого завдання. Розкажіть за малюнком, що є в класі. Розкажіть, що є у вашому класі.

4. Гра «Що? Де?».

На чому?

Продовжте гру в класі.

Біля чого?

5. Послухайте. Відгадайте загадки.

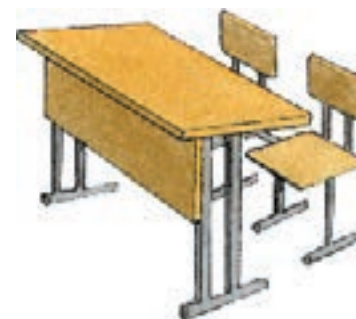
Білий кінь по чорному полю
Залиша білий слід за собою.

Михайло Хижко

Разом стіл я і стілець,
Хто вгадає — молодець.

Ганна Зралко

Зошит в чорному вбранні
Розпластався на стіні.
А на ньому крейда біла
Робить вміло гарне діло...

1. Розгляньте малюнок. Послухайте.

пенал
олівець
ручка
гумка
підручник
зошит

2. Запам'ятайте. Називайте правильно.

зошит

підручник

олівець

гумка

пензлик

фарби

3. Поверніться до першого завдання. Розкажіть за малюнком, що учень підготував до уроку. Що де лежить? Розкажіть, що підготували до уроку ви.

4. Гра «Що в портфелі?»

Що в портфелях зайве?

5. Послухайте. Розучіть і співайте.

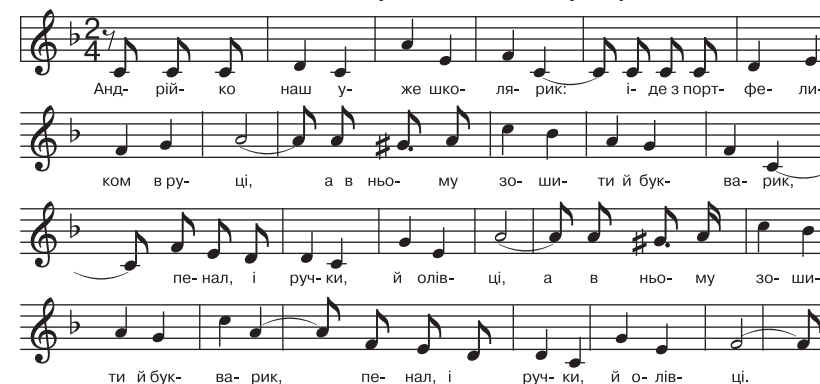

АНДРІЙКО-ШКОЛЯРИК

Андрійко наш уже школярик:
іде з портфеликом в руці,
а в ньому зошити й букварик,
пенал і ручки, й олівці.

Наталя Забіла

Розкажіть, що лежить у ваших портфелях.

1. Розгляньте малюнок. Послухайте.

дзвінок	чергують	стрибає
відпочивають	розмовляють	штовхаються

2. Розкажіть за малюнком, що роблять діти на перерві.
Що ви робите на перерві?

3. Послухайте.

ШКОЛА

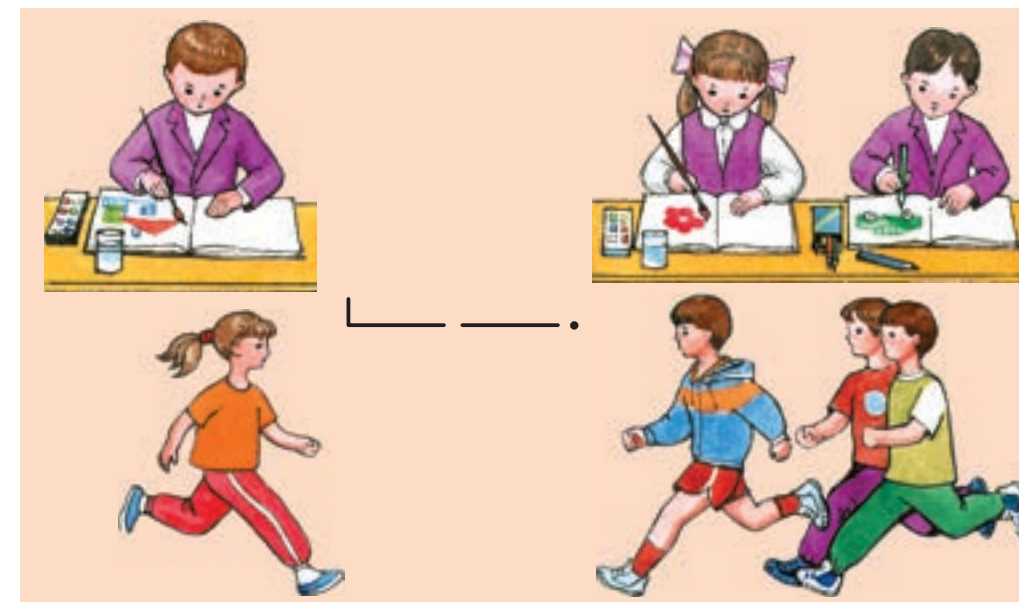
Наче вулик, наша школа,
Вся вона гуде, як рій.
І здається, що довкола
Розквітають квіти мрій.

Бігають, сміються діти,
Та — лиш дзвоник задзвенить —
Стане тихо. Ніби в квіти
Поховались бджоли вміть.

Дмитро Павличко

Чому школа нагадує вулик?

4. Хто це? Що він, вона, вони роблять?

Чого не слід робити на перерві?

1. Розгляньте малюнки. Які це уроки? Що роблять діти?

Які уроки вам подобаються найбільше? Чому?

2. Послухайте.

УЧИТЕЛЬКА

Запросила я сестричку
До стола,
Клаптик білого паперу
Їй дала.

А сама, немов учителька,
Стою
І навчаю першокласницю
Мою.

Грицько Бойко

Чого навчають у школі? Розіграйте в класі вірш.
Озвучте слова маленької вчительки.

3. Гра «Де чого багато?».
Складіть речення за схемою:

└ _____ .

Подивіться навколо себе. Продовжте гру.

1. Розгляньте малюнок. Послухайте.

2. Запам'ятайте. Називайте правильно.

дідусь,
онук, онука

мати, батько,
дитина

братик, сестричка,
малюк

матуся,
син, дочка

3. Поверніться до першого завдання. Розкажіть за малюнком, хто на ньому зображений. Хто біля кого?

4. Гра «Називай по-різному».

5. Послухайте. Вивчіть напам'ять. Розкажіть, із ким живете ви.

Мама, тато, дід, бабуся —
Всіх назву, не помилюся.
Старший братик і сестричка —
В нас сімейка невеличка.

Не спиняйте, бо зіб'юся:
Мама, тато, дід, бабуся...
Старший брат, сестра і я —
Отака у нас сім'я...

Варвара Гринько

1. Розгляньте малюнок. Згадайте, хто ця дівчинка. Із якої вона казки?

До кого йде Червона Шапочка? Чому?

2. Запам'ятайте. Говоріть правильно.

відвідують
зустрічає
дарує

телефонує
слухає
запитує

піклується
допомагає
турбується
хвилюється

Складіть речення до малюнків.

3. Гра «Що добре, а що погано?». Розкажіть, хто що робить.

4. Послухайте.

ЧОМУ?

Тільки наш дідусь сіда
У садку на лавочку,
Так онуків і згада —
Петрика і Славочку.

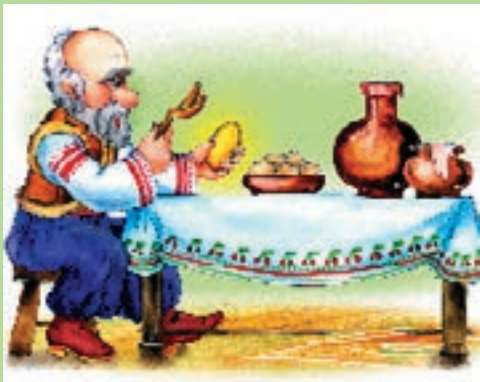
А чому це? А чому?
Може, ви вгадали?
Бо ту лавочку йому
Внуки змайстрували.

Федір Петров

Яку загадку про себе залишили онуки дідусеві?

1. Розгляньте малюнки. Яка це казка? Послухайте її.

Розкажіть казку за малюнками.

2. Послухайте, що могло бути далі.

КАЗОЧКА

...І знесла їм курочка
Не просте яєчко,
А знесла їм курочка
Золоте яєчко.
І куди б не падало,
І де б не котилось —
То ніде й ніколи
Воно вже не билось.

Леся Силенко

Вивчіть вірш напам'ять. Розкажіть удома казку
«Курочка Ряба» з продовженням.

3. Гра «Де курочка?»

1. Розгляньте малюнок. Послухайте.

2. Запам'ятайте. Говоріть правильно.

пере
прасує
прибирає
втирає
замітає

3. Поверніться до першого завдання. Розкажіть за малюнком, хто що робить. Запитуйте. Відповідайте.

4. Що роблять діти в садку?

5. Послухайте. Розкажіть, як ви допомагаєте своїм рідним.

Прибирає мама в хаті —
Миє, замітає.
Буде в домі все блищати —
Я ж допомагаю.
Он бабуся із відерця
Перець поливає.
Буде в нас багато перцю —
Я ж допомагаю.

Петро Ребро

1. Розгляньте малюнок. Послухайте.

дро ва
пиляє

рубає
носить

доїть
годує

2. Розкажіть за малюнком, хто що робить. Запитуйте. Відповідайте. Що ви вмієте робити?

3. Гра-переплутанка «Хто кому допомагав?».

Кому ви найчастіше допомагаєте вдома?

4. Послухайте.

ДРО ВА

Рубає дрова тато —
Петрусь їх носить в дім,
Щоб тепло було спати
В холодну ніч усім:
Бабусі і матусі,
І братику, й сестрі,
І вітру, й завірюсі,
Що мерзнуть в димарі.

Дмитро Мегелик

Вивчіть вірш напам'ять. Розкажіть.

1. Розгляньте малюнки. Послухайте.

прокидається
застеляє
робить зарядку

умивається
одягається
снідає

навчається
обідає
гуляє
відпочиває

виконує домашнє завдання
вечеряє
лягає спати

2. Розкажіть за малюнком, що робить хлопчик протягом дня.
Запитайте в сусіда по парті, що він робить уранці; удень; увечері.

3. Послухайте.

ЯК ЗРОБИТИ ДЕНЬ ВЕСЕЛИМ

Ти прокинься рано-рано,
лиш над містом сонце встане,
привітайся з ластівками,
з кожним променем ласкавим.

Сам гарнесенько умийся,
сам швиденько одягнися,
підійди до тата й мами
і скажи їм:

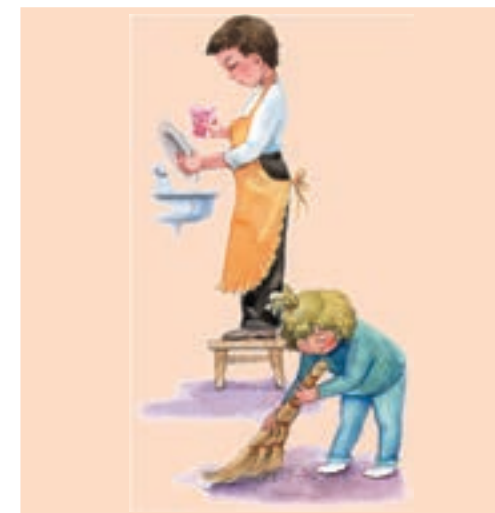
— Добрий ранок!

Анатолій Костецький

Подумайте, як зробити день не лише веселим, а й щасливим.

4. Як ви вважаєте, чи буде день щасливим у цих дітей? Чому? Складіть речення до малюнків.

1. Розгляньте малюнки. Послухайте.

шиють
плетуть
ріжуть
забивають
цвяхи
пиляють
стругають

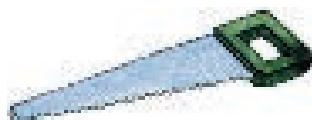
2. Запам'ятайте. Називайте правильно.

лопата

молоток

пилка

голка

ножиці

сокира

3. Поверніться до першого завдання. Розкажіть за малюнком, що роблять діти на уроці праці.
Які інструменти є у вас удома?

4. Гра «Переплутанка».

Допоможіть дітям вибрати необхідні інструменти.

5. Слухайте, доповнюйте.

ЩО ДЛЯ ЧОГО ТРЕБА

Щоб горо д перекопати,
треба взяти нам

Щоб забить в стіну гвіздок,
треба мати

Щоби дро ва нарубати,
треба нам ... мати.

Галина Малик

Якими інструментами ви користувались? Для чого?

1. Розгляньте малюнок. Послухайте.

лікар
водій

Розкажіть, ким хочуть бути хлопчик і дівчинка.

2. Запам'ятайте. Називайте правильно.

продавець

кухар

будівельник

шаhtar

перукар

швачка

А ким працюють ваші батьки?

3. Послухайте. Вивчіть напам'ять. Розіграйте в класі.

А МИ СОБІ МРІЄМО

...— Хочу діток вчити я,
Як учителька моя!
— Хочу лікаркою стати,
Добре хворих лікувати!
— А я хочу для лікарні
Готувати ліки гарні,
Щоб ковтали малюки
Лиш солодкі порошки!

Інна Кульська

Ким хочете стати ви?

4. Гра «Відгадай».

Хто працював, щоб зробити цей предмет?

Кому належать ці інструменти?

1. Розгляньте малюнки. Хто це? Послухайте, які вони.

молода
лагідна
красива

сива
добра
працьовита

сильний
мужній
розумний

веселий
старенький
справедливий

2. Гра «Відгадайте, хто це».
Дивіться на малюнки, слухайте, відповідайте.
Добра, працьовита, молода — **хто?** ...
Старенька, лагідна, весела — ...
Продовжте гру.

3. Послухайте.

РІДНИЙ ДІМ

Хай живе наш рідний дім! —
Тепло й затишно у нім.
Тут і тато, тут і ненька,
І бабусенька рідненька,
І веселий наш дідусь
Крутить пишний русий вус.

Євген Железняков

Вивчіть вірш напам'ять. Розкажіть.

4. Гра-загадка «Ким працюють мої рідні?».

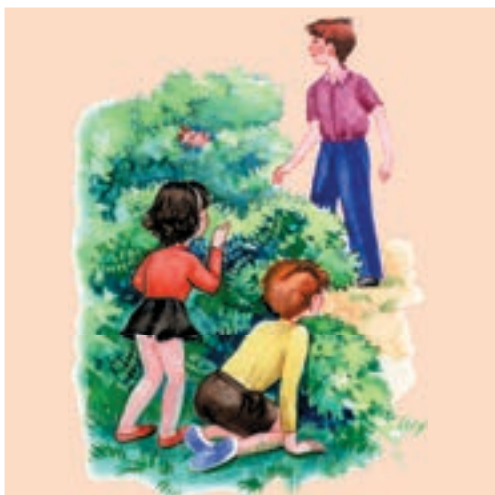
Намалюйте в альбомі портрети своїх рідних. Продовжте гру з друзями.

1. Розгляньте малюнок. Послухайте.

спускаються
з гірки
стрибають
грають
у м'яча
будують дім
катаються
гойдаються

2. Запам'ятайте. Називайте правильно.

піжмурки, шукає
ховаються

шахи
грають у...

3. Поверніться до першого завдання. Розкажіть за малюнком, що роблять діти.
У які ігри ви граєте зі своїми друзями?

4. Послухайте та запам'ятайте.

КОТИЛАСЯ ТОРБА
Українська народна лічилка

Котилася торба
З великого горба,
А в тій торбі
Хліб, паляниця,
Кому доведеться,
Той буде жмуриться.

Пригадайте інші українські лічилки.

5. Розгляньте малюнки. Складіть речення за схемою.

_____ .

1. Розгляньте малюнок. Послухайте.

2. Запам'ятайте. Вимовляйте правильно.

ведмедик

кулька

прапорець

човник,
пароплав

залізниця,
потяг

лялька

літак

дзиґа

3. Розкажіть, що можна купити в магазині іграшок.
Які іграшки є у вас удома? Яка з них ваша улюблена?

4. Послухайте.

НАЙКРАЩА ІГРАШКА

— Не вгадать
тобі нізащо,
котра з іграшок —
найкраща!
— Знаю!
Трактор заводний!
— Зовсім ні.
— Електрична
залізниця!
— Помилився.

— Ну, тоді це —
пароплав!
— Не вгадав.
— Зрозуміло:
це — літак!
— Знов не так.
Добре,
відповідь я дам:
та, яку зробив
ти САМ!

Анатолій Костецький

Які іграшки ви вмієте робити?

5. Гра «Чого не стало?».
Проведіть гру в класі.

1. Розгляньте малюнки. Яка це казка? Послухайте її.

Розкажіть казку за малюнками.

2. Вивчіть напам'ять пісеньку Колобка.

— Я по засіку метений,
Я на яйцях спечений,—
Я від баби втік,
Я від діда втік,
Я від зайця втік,
Я від вовка втік,
Від ведмедя втік,
То й від тебе втечу!

Розіграйте в класі сцену зустрічі Колобка із зайчиком, вовком, ведмедем.

3. Гра «Відгадай слово за схемою».

1. Розгляньте малюнки. Послухайте.

будь ласка
дякую

спасибі
дозволь

вибач
пробач

Озвучте малюнки.

Придумайте схожі ситуації та розіграйте їх у класі.

2. Послухайте.

ХТО З КИМ ДРУЖИТЬ

Хмарка дружить з дощиком.

Квітка дружить з горщиком.

Вітерець — з листочком.

Бережок — з місточком.

Жабенятко — з річкою.

А я дружу з сестричкою.

Олександр Богемський

Дивіться на малюнки й розповідайте вірш.

А з ким дружите ви?

3. Гра «Що добре, а що погано?».

Подивіться на малюнки і скажіть, хто з дітей погано поводить себе з друзями. Чому?

1. Розгляньте малюнок. Послухайте.

подарунок	пригощати	бажати
дарунок	запрошувати	свято
дарувати	вітати	святкувати

Розкажіть про день народження Андрійка. Хто що робить?
Як ви святкуєте свій день народження?

2. Послухайте.

ЮЛЯ І ЮРА

Юра малює для Юлі картину
Юля для Юри мережить хустину.
Кожен з них матиме гарний дарунок:
Юра хустину, а Юля малюнок.

Василь Кравчук

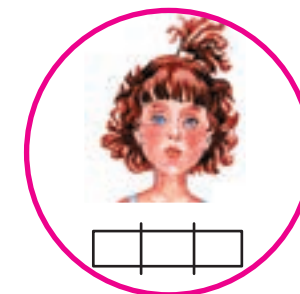
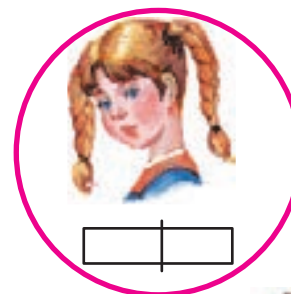
Що подарує Юра Юлі? А що — Юля Юрі?
Які подарунки ви готуєте для своїх друзів?

3. Гра «Чий подарунок?».

Де Оленка, а де Оля?

В Олі подарунки .

В Оленки подарунки .

1. Розгляньте малюнок. У яку гру грають діти? Придумайте дітям імена. Хто де заховався?

Розкажіть, як грають у піжмурки.

2. Послухайте.

З ліжка Ясочка зіскакує,
До батьків гукає:
— ДЯКУЮ! —
Потім, з'ївши свій сніданок,
Проказала:
— ДОБРИЙ РАНОК!

Ігор Січовик

Що переплутала Ясочка?

3. Гра «Переплутанка».
Що переплутав художник? А як має бути?

1. Розгляньте малюнок. Послухайте.

дощ
вітер
листя
хмара
калюжа

Вересень, жовтень, листопад

2. Запам'ятайте. Називайте правильно.

відлітають

достигають, збирають

3. Складіть речення за малюнками.
Назвіть прикмети осені. Складіть загадки.

4. Послухайте.

ОСІНЬ

Ясне сонце не гріє,
Холодок повіва,
Засихає, жовтіє
На узліссі трава.

Осипаються клени,
Листя з дуба летить...
Лиш ялинка зелена
Серед лісу стоїть.

Грицько Бойко

Назвіть, які прикмети осені згадуються у вірші.

5. Гра «Скороти речення».
Складіть речення до малюнка і скоротіть його за схемами.

____ _ _ _ _ .
____ _ _ _ _ .
____ _ _ _ _ .

1. Розгляньте малюнок. Послухайте.

капуста
помідори
кабачки
перець
морква
диня
часник
горох
редиска
петрушка
кріп

2. Запам'ятайте, називайте правильно.

кукурудза

огірок

картопля

кавун

цибуля

гарбуз

3. Поверніться до першого завдання. Розкажіть за малюнком, що купила бабуся. Що ще можна купити на овочевому базарі?

4. Послухайте українську народну лічилку.

НА ГОРОДІ БАРАБОЛЯ

На городі бараболя,
Кабаки,
Буряки,
Редька, морква, огірки,
Пастернак,
Повний мак.
А ми кошичка візьмем
Та повненький наберем.
Хто піде,
Той візьме.

Дивіться на малюнки, повторюйте лічилку.

5. Гра «Приготуймо обід».
Згадайте, що готують діти.

Які овочі треба взяти, щоб приготувати борщ? салат?

1. Розгляньте малюнок. Послухайте.

2. Запам'ятайте. Називайте правильно.

яблуко

абрикоса

порічки

аґрус

полуниці

ожина

3. Поверніться до першого завдання. Розкажіть за малюнком, які фрукти та ягоди на ньому зображено. Які ягоди та фрукти ви любите найбільше?

4. Послухайте.

ВЕРЕСЕНЬ

В сизому тумані,
В сині димовій —
Яблука рум'яні,
Груші медові.
Вміє одаряти
Сотнями дарів
Осінь, щедра мати
Всіх трудівників.

Максим Рильський

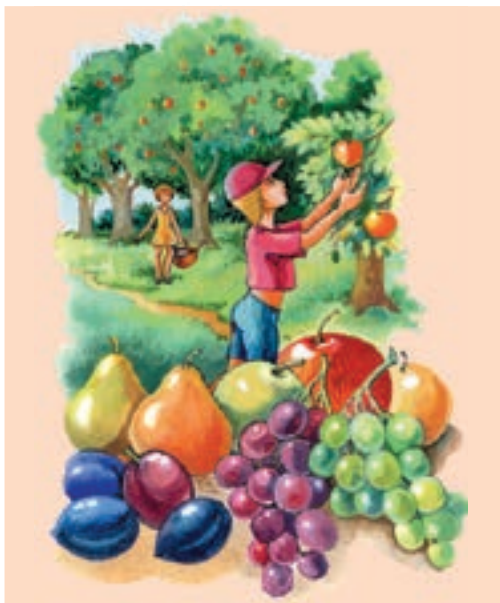
Пригадайте, які ще дари приносить людям осінь.

5. Гра «Магазин».
Озвучте малюнок.

Проведіть цю гру в класі.

1. Розгляньте малюнки. Розкажіть, що збирають діти в саду й на городі.

Які фрукти ростуть у вашому садку?
Які овочі ростуть на городі?

2. Назвіть овочі та фрукти. Якого вони кольору?

зелений

білий

синій

червоний

коричнева

чорна

оранжева

жовта

Якого кольору може бути яблуко?

3. Послухайте. Відгадайте.

Кругла, а не місяць,
Біла, а не борошно.
З хвостиком, а не мишка.

Круглий, як сонце,
Смугастий, бокатий,
Дуже солодкий
І трішки хвостатий.

Чупринка зелена,
Голівка червона,
А хвостик білий.

Придумайте загадки про овочі та фрукти. Загадайте їх у класі.

4. Гра «Продовж ряд. Назви одним словом».

Якого кольору ці овочі та фрукти?

1. Розгляньте малюнок. Послухайте.

2. Запам'ятайте назви грибів.

боровик

мухомор

лисичка

маслюк

опеньок

сироїжка

підберезник

печериця

Який із цих грибів є отруйним?

3. Поверніться до першого завдання. Розкажіть за малюнком, як діти збирали гриби.

4. Послухайте.

ПО ОПЕНЬКИ

Нині сонечко заспало,
Але ми раненько встали
І до лісу по опеньки
Чимчикуємо швиденько.
Там, де граби і дуби,
Поховалися гриби,
Тонконогі, головаті,
Хочуть з нами в жмурки грати.

Роман Росіцький

Розгляньте малюнок.
Де сховалися гриби?

5. Гра «Які гриби у кошику?».

У кошику Остапа лежать гриби, у назвах яких є звук [о].
У кошику Марічки лежать гриби, у назвах яких є звук [ч].
Продовжте гру.

1. Які овочі та фрукти зображено на малюнку? Якого вони кольору? Які вони на смак?

солодкий
кислий
гіркий
солоний
смачний

2. Послухайте. Вивчіть напам'ять.

ОЖИНА

Біжать
Стежини
Поміж
Ожини.

І вже
У Жені
Ожина
В жмені.

Грицько Бойко

Повторюйте швидко. Тренуйтеся.

3. Розгляньте малюнки. Розкажіть, як пройшов вихідний день у кожного з дітей.

Як ви провели свій вихідний день?

1. Розгляньте малюнок. Хто це? Що це?

Що робить дівчинка? Складіть речення за схемою:

_____ .

2. Запам'ятайте. Називайте правильно.

чоло, лоб
брова
око — очі
щока
ніс
рот
губи
зуби
підборіддя

Покажіть і розкажіть, що є на вашому обличчі.